

Sprawozdanie z realizacji
Programu opieki nad zabytkami gminy Śniadowo na
lata 2020-2023
za okres 2022-2023

1. Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą o Ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2022 r. poz.840 ze zm.) gmina Śniadowo posiada opracowany program opieki nad zabytkami gminy Śniadowo na lata 2020-2023, przyjęty uchwałą nr XVI.115.2020 Rady Gminy Śniadowo z dnia 14 maja 2020 r. Autorem opracowania jest Pracownia Ewidencji i Dokumentacji Zabytków z siedzibą Nowodworcach pod Białymstokiem. Celem ogólnym programu jest koordynacja polityki przestrzennej gminy w celu ochrony i wyeksponowania dziedzictwa kulturowego oraz określenie niezbędnych działań organizacyjnych i finansowych, a także podniesienie wśród społeczności gminy świadomości potrzeby ochrony środowiska kulturowego.

Program opieki nad zabytkami dla gminy Śniadowo na lata 2020-2023 uzyskał pozytywną opinię Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

2. Podstawy prawne sporządzania sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Śniadowo na lata 2020 – 2023

Zgodnie z wymogiem art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wójt gminy Śniadowo sporządza, co dwa lata sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami, które przedstawia Radzie Gminy.

Obowiązujący w latach 2020 – 2023 program opieki nad zabytkami gminy Śniadowo jest dokumentem, którego celem jest koordynacja polityki przestrzennej gminy w celu ochrony i wyeksponowania dziedzictwa kulturowego. Dla osiągnięcia tego celu w dokumencie ustalono uwarunkowania organizacyjne i finansowe, jak również edukacyjne i wychowawcze. Celem tych założeń było osiągnięcie efektu w postaci poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, uatrakcyjnienia go pod względem turystycznym oraz pobudzenia przedsiębiorczości i uwrażliwienia społeczności na zagadnienia związane z opieką nad zabytkami.

Omawiany dokument zakłada realizację sześciu celów długoterminowych:

1. Rozpoznawanie potrzeb dotyczących podejmowania działań zmierzających do zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
2. Eksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
3. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych;
4. Tworzenie warunków współpracy z właścicielami zabytków dla zapewnienia ich opieki;

5. Włączenie problematyki ochrony zabytków do bieżących zadań Rady Gminy Śniadowo;
6. Uwzględnianie uwarunkowań prawnych opieki nad zabytkami.

Założenia programowe omawianego dokumentu zakładają:

1. Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania gminy;
2. Uwzględnienie problemów ochrony zabytków w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
3. Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego problematyki historycznego sąsiedztwa i form zabudowy tradycyjnej oraz egzekwowanie nawiązania w nowych budynkach do lokalnych form i materiałów;
4. Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego ochrony krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z założeniami urbanistycznymi i architektonicznymi na terenie gminy;
5. Skuteczne stosowanie i wykorzystywanie form prawnej ochrony zabytków;
6. Wdrażanie instrumentów finansowych prowadzących do skutecznej poprawy stanu zabytków.

Na lata 2020-2023 przyjęto następujące cele szczegółowe:

1. Ochrona zachowanych elementów układu urbanistyczno-przestrzennego:

- 1) wprowadzanie do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śniadowo oraz MPZP odpowiednich zapisów dotyczących kształtowania przestrzeni i zabudowy, wypracowanych w oparciu o następujące zasady: poszanowanie pierwotnie zaprojektowanego porządku przestrzennego poprzez uwzględnienie: linii zabudowy, historycznych wysokości budynków, podziałów elewacji, formy dachów, użytych materiałów elewacyjnych i ich kolorystyki, zastosowanej stolarki okiennej i drzwiowej, form i sposobów adaptacji obiektów zabytkowych, rozmieszczania i charakteru reklam umieszczanych na obiektach zabytkowych i w bezpośrednim ich otoczeniu, sposobów wkomponowywania widocznych elementów infrastruktury technicznej;
- 2) projektowanie nowej zabudowy w oparciu o element analizy przestrzenno-kulturowej, tj. ocenę wpływu powstającego obiektu na krajobraz kulturowy wsi;
- 3) zahamowanie procesu niszczenia i degradacji budynków, które przez długi okres czasu

były wyłączone z użytkowania;

- 4) ograniczenie możliwości wprowadzania nowej zabudowy, która mogłaby zniekształcić czytelny, zabytkowy układ urbanistyczny;
- 5) rewaloryzacja zieleni.

2. Praktyczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla wykreowania produktu turystycznego:

- 1) wprowadzenie jednolitego systemu tablic informacyjnych, dotyczącego zasobów dziedzictwa kulturowego gminy Śniadowo;
- 2) opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy reklamy, ułatwiającej dotarcie do wszystkich historycznych zakątków gminy;
- 3) opracowanie i oznakowanie gminnego szlaku turystycznego pozwalającego na zapoznanie się z walorami przyrodniczymi i kulturowymi gminy;
- 4) wspieranie inicjatyw lokalnych środowisk w promowaniu zasobów kulturowych i walorów środowiska naturalnego gminy;
- 5) wykorzystanie obiektów zabytkowych w tworzeniu produktów turystycznych lub obsługi ruchu turystycznego.

3. Popularyzacja i edukacja w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym:

- 1) organizacja spotkań z mieszkańcami i użytkownikami zabytków mających na celu uświadamianie wartości tych obiektów, prezentowanie właściwych metod ich rewaloryzacji i sposobów remontowania, a także sprawnym ich zarządzaniem i możliwościami pozyskiwania funduszy;
- 2) wprowadzenie i wzmocnienie tematyki ochrony dziedzictwa do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez wspieranie i organizowanie zajęć na rzecz budowania więzi ze środowiskiem kulturowym gminy;
- 3) popularyzacja zasobów kulturowych w środkach masowego przekazu.

Należy podkreślić, że tak zakreślone cele mogły stanowić jedynie ramy działania oraz priorytety polityki gminy w zakresie opieki nad zabytkami.

Program zakładał prowadzenie monitoringu prawidłowości realizacji celów programu poprzez odniesienie się do wymienionych wyżej celów szczegółowych.

4. Wnioski z realizacji programu:

Cele sporządzenia raportu zostały zdefiniowane jako:

- zbadanie poprawności zdefiniowania potrzeb społecznych w zakresie objętym programem;
- określenie kierunków i celów przyszłych działań;
- poprawa widoczności podejmowanych działań;
- zwiększenie skuteczności i efektywności programów/projektów;
- identyfikowanie słabych i mocnych stron dotychczas podejmowanych działań;
- zasygnalizowanie ujawniających się problemów;
- określenie stopnia zgodności działań z przyjętymi założeniami;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Realizacja potrzeb społecznych w zakresie objętym programem opieki nad zabytkami gminy Śniadowo została wykonana w zakresie podstawowym. W kolejnych latach realizacji nowego programu opieki nad zabytkami należy skoncentrować wysiłki na zwiększeniu ilości i jakości działań związanych z propagowaniem idei dziedzictwa kulturowego oraz podniesieniem kompetencji osób oraz jednostek, działających na rzecz opieki nad zabytkami na terenie gminy. Oczywiste jest spostrzeżenie, przyjęte już w wielu regionach kraju, że najbardziej widoczne dla mieszkańców są działania związane z różnorodnością dziedzictwa regionalnego. Mieszkańcy nie mogą i nie powinni kojarzyć opieki nad zabytkami jedynie z remontami zabytkowych budynków. Konieczny jest szerszy, animowany przez jednostki samorządowe lub organizacje pozarządowe, dialog z mieszkańcami na temat przeszłości i jego dziedzictwa kulturowego. W związku z czym została wydana książka opisująca *„Dzieje parafii i Kościoła pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Śniadowie”*.

Ważne jest też, żeby nie pomijać tematów związanych także z nieodległą przeszłością. Podejmowanie powyższych działań powinno być zbieżne z szerszym informowaniem mieszkańców o aktywności władz gminy w zakresie opieki nad zabytkami.

Widać wyraźnie dbałość władz w zakresie materiałów promocyjnych dotyczących dziedzictwa kulturowego. Należy podkreślić różnorodność tych materiałów, ich wysoką jakość techniczną oraz uwzględnienie szerokiego grona odbiorców.

Podsumowując, opieka nad zabytkami to szereg działań podejmowanych na rzecz zachowania dziedzictwa przeszłości dla następnych pokoleń. Podniesienie efektywności współpracy w tym zakresie z mieszkańcami z pewnością spowoduje, że działania te w znaczący sposób przyczynią się do zwiększenia świadomości mieszkańców, czym jest i jak należy chronić materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe gminy. Szczególna rola w tym zakresie przypada samorządowym instytucjom kultury: Bibliotece Publicznej oraz Gminnemu Ośrodkowi Kultury. Wskazane jest podjęcie działań w celu organizacji spotkań, wykładów, pogadanek, drobnych publikacji dotyczących dziedzictwa kulturowego gminy.

5. Prace konserwatorskie wykonane w okresie sprawozdawczym:

W roku 2022 Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Wojciech Biskupa Męczennika otrzymała dotację z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w wysokości 655 000 zł na pokrycie kosztów zadania pn.” Szczepankowo, Kościół pw. Św. Wojciecha Biskupa Męczennika (1546 r.):prace konserwatorskie i remont elewacji oraz wnętrza Kościoła – kontynuacja”, którego całkowity koszt wynosił 756 492,49 zł. W 2023 roku również ww. Parafia otrzymała dotację w kwocie 45 000,00 zł na I etap konserwacji ołtarza bocznego Matki Boskiej od Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku oraz dotację w kwocie 100 000 zł z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego na kontynuację prac konserwatorsko-restauratorskich centralnej partii ołtarza bocznego Matki Boskiej. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego przekazało dla Parafii w Szczepankowie dotację w kwocie 325 000 zł na pokrycie kosztów ” Szczepankowo, Kościół pw. Św. Wojciecha Biskupa Męczennika (1546 r.):kontynuacja remontu wnętrza Kościoła”, którego całkowity koszt realizacji ww. zadania wyniósł 344 360,10 zł. Gmina również w 2023 roku udzieliła dotacji celowej z budżetu gminy Śniadowo dla Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Wojciecha Biskupa Męczennika w Szczepankowie na wykonanie prac konserwatorskich i restauratorskich przy barokowym ołtarzu głównym pw. Św. Wojciecha z 1753 r. w kościele parafialnym w Szczepankowie w wysokości 1 020 408 zł w rozbiu na lata 2023- 2024 z dofinansowaniem Rządowego Programu Odbudowy Zabytków-Polski Ład na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w ewidencji zabytków znajdujących się na terenie gminy Śniadowo.

Natomiast Parafii Rzymskokatolickiej pw. Wniebowzięcia NMP w Śniadowie, gmina Śniadowo udzieliła dotacji celowej na wykonanie remontu zabytkowego Kościoła Rzymskokatolickiego pw. Wniebowzięcia NMP w Śniadowie w wysokości 408 200 zł na 2024 r. również z dofinansowaniem Rządowego Programu Odbudowy Zabytków –Polski Ład na

prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w ewidencji zabytków znajdujących się na terenie gminy Śniadowo. Również ww. Parafia otrzymała dofinansowanie z Powiatu Łomżyńskiego na zadanie pn. „Przeprowadzenie konserwacji i restauracji nagrobka na cmentarzu parafialnym w Śniadowie” w wysokości 97 200 zł z dofinansowaniem Rządowego Programu Odbudowy Zabytków - Polski Ład na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w ewidencji zabytków znajdujących się na terenie powiatu łomżyńskiego.

Założenia programowe Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w Gminie Śniadowo na lata 2020-2023 są w pełni realizowane. Wszelkie prace konserwatorskie, budowlane dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków były prowadzone zgodnie z wymogami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, po uzyskaniu stosownej decyzji o prowadzeniu prac. W zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, gmina współpracuje z placówkami oświatowymi, kulturalnymi, stowarzyszeniami, organizacjami społecznymi, fundacjami i kościołami, promując wartości materialne oraz niematerialne dziedzictwa kulturowego naszej gminy.

Zatwierdził

Wójt

Rafał Pstrągowski

Sporządziła:

Anna Długozima